Bijlage 2 bij raadsstartnotitie over duurzame inzet groene reststromen

Toelichting op advies ten aanzien van uit te werken scenario

Hieronder vindt u nadere toelichting op de keuze voor uitwerking van scenario 1: eerlijke verdeelsleutel. Eerst wordt uitgelegd waarom dit scenario geadviseerd wordt. Daarna wordt toegelicht waarom er niet geadviseerd wordt om voor de andere scenario's te kiezen. De andere scenario's zijn:

- 0-scenario (huidige situatie behouden)
- Duurzame schaalvergroting
- Expertadvies

Waarom kiezen voor scenario 1?

Schaalniveau
De gemeente Staphorst wil een innovatieve plattelandseconomie zijn. Dit is één van de drie verbindende thema's uit haar omgevingsvisie. Maar op welk vlak willen we eigenlijk innoveren? In de context van verwerking van groene reststromen zijn er grofweg drie niveaus / categorieën te onderscheiden:

1. Lokale agrariërs die maaisels willen inzetten als bodemverbeteraar
2. ROVA die lokale groenverwerker inhuurt om maaisels uit Staphorst te verwerken tot kwaliteitsproduct
3. Overige partijen, zoals bijvoorbeeld de gebied coöperatie Zuidwest Drenthe die op regionale schaal willen samenwerken

Voor alle drie de niveaus is een verhaal te houden waarom deze initiatieven duurzaam zijn en bijdragen bij aan een innovatieve plattelandseconomie. Hieronder volgt een korte toelichting met daarbij ook een aantal kanttekeningen.

Lokale agrariërs	Lokale groenverwerker (via ROVA)	Regionale samenwerking
Willen maaisels binnen straal van 5 km inzetten als bodemverbeteraar. Dit draagt bij aan verhoging organische stof gehalte en het beter vast kunnen houden van water.	Verwerkt groene reststromen, binnen wet en regelgeving, tot keurcompost en energie en vormt schakel in streven van tweede kamer om te komen tot gebruik van turfvrije potgrond.	Streven is om groene reststromen hoogwaardig te verwerken tot o.a. plaatmateriaal en energie
Discussie over wet en regelgeving	Dit is de huidige werkwijze. Andere partijen willen ook graag met groene restproducten aan de slag.	Er wordt gevraagd om een financiële bijdrage voor het opzetten van de samenwerking. Is het, ten opzichte van andere partijen, uit te leggen dat wij die bijdrage leveren? En in hoeverre is er dan sprake van staatssteun?
Gemeente heeft er zelf meer werk mee omdat zij maaisel schoon en onverdacht moet aanleveren	Eindproduct wordt deels per as vervoerd naar bestemmingen buiten gemeente.	Hierdoor gaan minder groene reststromen naar lokale groenverwerker
Risico's ten aanzien van zwerfvuil en onkruiden.		Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe zoekt naar locaties. Circulair energielandschap Staphorst is voor hen mogelijk een interessante locatie.

Wat is qua schaalniveau nu een logische keuze? Hierover een aantal opmerkingen:

- We zijn, op verzoek van uw raad, begonnen met een proef waarbij schouwafval door lokale agrariërs wordt ingezet als bodemverbeteraar. Deze proef is net gestart. Met de boeren is afspraken dat we gedurende een periode van drie jaar kleinschalige experimenten gaan uitvoeren. Momenteel wordt met ongeveer 500 m3 schouwafval geëxperimenteerd. Dit is ongeveer een 15% van de totale hoeveelheid schouwafval. In het kader van een betrouwbare overheid willen zijn, is het niet wenselijk om de proef vroegtijdig te beëindigen.
- We zijn trots op onze lokale ondernemers. Daar waar mogelijk willen wij condities creëren waarbinnen zij kunnen floreren. Het past niet in de filosofie van ons inkoop en aanbestedingsbeleid om de samenwerking met lokale partijen plotseling te beëindigen en om te zetten naar een (boven)regionale samenwerking.
- Via de (boven)regionale samenwerking kunnen we actief deelnemen in een netwerk dat werkt aan innovatieve verwerkingstechnieken. Het is de ambitie van GCZWD om waarde te creëren uit groene reststromen. Het doel is om op korte termijn te komen tot een centraal gelegen bermgrashub voor de groene reststromen waar jaarlijks ca. 30.000 tot ca. 50.000 ton groene reststromen worden verwerkt tot groen gas en waar nieuwe op reststromen gebaseerde product-markt-combinaties worden ontwikkeld.

Aanbeveling
Aan de hand van het bovenstaande wordt geconcludeerd dat aan alle schaalniveaus positieve aspecten kleven. Daarom wordt voorgesteld om de spreekwoordelijke taart zo eerlijk mogelijk te verdelen. Hieronder wordt daarvoor een verdeelsleutel voorgesteld.

Voorgestelde verdeelsleutel				
	Afzet	**Lokale agrariërs**	**ROVA**	**Bovenlokaal**
Schouwafval	1750 – 2500 ton	1/3	1/3	1/3
Bermmaaisel	750 – 1250 ton	1/3	1/3	1/3
Blad	200 – 300 ton	1/3	2/3	
Takken	250 – 500 ton	-	Alles	

Geldstroom

Aanbeveling
Qua geldstroom betekent de voorgestelde verdeelsleutel dit dat het grootste deel van het geld op lokaal niveau ingezet wordt. Dit past bij ons inkoop- en aanbestedingsprotocol waarbij we zoveel mogelijk rekening houden met de positie van lokale ondernemers.

Wiens belang moet het dienen?
Onderdeel van de visie van de gemeente Staphorst is dat wij "in verbondenheid met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties, verantwoordelijkheid nemen voor de woon-, werk- en leefomgeving". Daarnaast staat in het coalitieakkoord dat "wij initiatieven uit de samenleving graag ondersteunen en stimuleren. Het is daarbij belangrijk helder te zijn over haalbaarheid, rollen en verwachtingen".

Aanbeveling
Voorgenoemde uitspraken geven impliciet aan dat wij niet alleen vanuit ons eigen belang denken. In die zin wordt geconstateerd dat we moeten zoeken naar een gemeenschappelijk belang.

Welke transitie moet de werkwijze dienen?
Hieronder is weergegeven aan welke transities een bijdrage wordt geleverd.

Lokale agrariërs	Lokale groenverwerker (via ROVA)	Regionale samenwerking
Draagt op lokaal niveau bij aan klimaatadaptatie (verbeteren watervasthoudend vermogen van bodem)	Draagt op regionaal niveau bij aan klimaatadaptatie (verbeteren watervasthoudend vermogen van bodem door keurcompost) en energie.	Draagt op regionaal niveau bij aan klimaatadaptatie (verbeteren watervasthoudend vermogen van bodem door toepassing digestaat), energie en circulaire economie (biobased plaatmateriaal).

- Wanneer we groene reststromen zoveel mogelijk omzetten in bijvoorbeeld groen gas, dan levert dat een rechtstreekse bijdrage aan onze energiedoelstelling (in 2030 komt minimaal 49% van de energie uit hernieuwbare bronnen) en de intentieovereenkomst met RENDO (in 2030 distribueren we 100% duurzame gassen). Het digestaat kan overigens weer ingezet als turfvrije bodemverbeteraar.
- Voor klimaatadaptatie geldt dat we het watervasthoudend vermogen van de bodem kunnen verbeteren als maaisels worden ingezet als bodemverbeteraar. Het effect is echter wel kleiner in verhouding tot de energietransitie: in Staphorst hebben we ongeveer 13.000 hectare landbouwgrond. Per hectare kan ongeveer 20 ton maaisel ingezet worden. We hebben jaarlijks 2.500 tot 3.750 ton maaisels beschikbaar. Dat betekent dat we maximaal een kleine 200 hectare landbouwgrond van gemeentelijk maaisel kunnen voorzien.
- Circulaire economie betekent dat grondstoffen telkens weer hergebruikt kunnen worden. Bij inzet van groene reststromen als bijvoorbeeld bodemverbeteraar of input voor een vergistingsinstallatie, is daar geen sprake van. De gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe werkt echter ook aan een procedé om de schone reststromen om te zetten naar een biobased plaatmateriaal.

Aanbeveling
Vraag die bovenstaand overzicht oproept is: waarom kiezen als er ook een werkwijze voorhanden is waarbij we aan alle transities bijdragen. Die werkwijze bestaat uit het toepassen van een eerlijke verdeelsleutel zoals weergegeven op de vorige pagina.

Cascadering

- Boven aan in de waardepiramide staan de gezondheids- en lifestyleproducten (Fragrance, Farma en Fine chemicals). Op dit moment zijn er op dit vlak geen toepassingsmogelijkheden vanuit groene reststromen
- Daarna volgen voeding voor mens en dier (Food en Feed). Ook hier zijn geen toepassingsmogelijkheden voor.
- Dan volgt de chemie (Fermentatie, Fertilizers en Fibers). De gebiedscooperatie Zuidwest Drenthe onderzoekt de mogelijkheden om biobased plaatmateriaal te maken uit maaisel.
- In termen van cascadering is omzetting van groene reststromen naar energie, een zogenaamde laagwaardige toepassing. Tegelijkertijd constateren wij echter ook dat groene gassen uit groene reststromen goed passen binnen de intentieovereenkomst met RENDO (in 2030 worden 100% duurzame gassen gedistribueerd). We streven naar een zo hoogwaardig mogelijke vorm van energieproductie. Dus bij voorkeur geen verbranding, maar wel vergisting of vergassing. Op die manier blijven er restproducten over die weer ingezet kunnen worden.

Aanbeveling
Er zijn geen toepassingsmogelijkheden voor gezondheids- en lifestyleproducten en voeding voor mens en dier. Wel zijn er mogelijkheden voor fibers en energie. Geadviseerd wordt om hier op in te zetten. Daarbij streven we naar een zo hoogwaardig mogelijke vorm van energieproductie. Dus bij voorkeur geen verbranding, maar wel vergisting of vergassing. Op die manier blijven er restproducten over die weer ingezet kunnen worden.

Rol gemeente

- De bovenstaande aanbevelingen zijn niet mogelijk als de gemeente uitsluitend een passieve rol vervuld.
- Tegelijkertijd geldt ook dat wij onze rol willen beperken tot een faciliterende en kaderscheppende rol.

Aanbeveling
We nemen een faciliterende en kader scheppende rol aan.

Waarom worden de andere scenario's niet aangeraden?

- Voortzetting huidige situatie. Laten we voorop stellen dat er niets mis is met de manier waarop Groen Recycling Rouveen onze groene reststromen nu verwerkt. Onderdeel van de visie van de gemeente Staphorst is echter dat wij "in verbondenheid met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties, verantwoordelijkheid nemen voor de woon-, werk- en leefomgeving". Daarnaast staat in het **coalitieakkoord** dat "w**ij** initiatieven uit de samenleving graag ondersteunen en stimuleren**.** Het is daarbij belangrijk helder te zijn over haalbaarheid, rollen en verwachtingen". IN deze context wordt aanbevolen om ook medewerking te verlenen aan andere initiatieven.
- Duurzame schaalvergroting. Wij zijn trots op onze lokale ondernemers en willen lokale initiatieven ondersteunen. Bij gunning op basis van specifieke innovaties kan het gebeuren dat de verwerking van groene reststromen volledig buiten de gemeente komt te liggen.
- Expert advies. Het is mogelijk om een studie te laten uitvoeren van deze strekking. We zijn echter bang dat we dan een heel theoretisch verhaal krijgen, terwijl we juist, in samenspraak met de omgeving, praktische en logische keuzes willen maken. Daarnaast is de ureninzet van het multidisciplinaire team voor dit scenario heel hoog,